

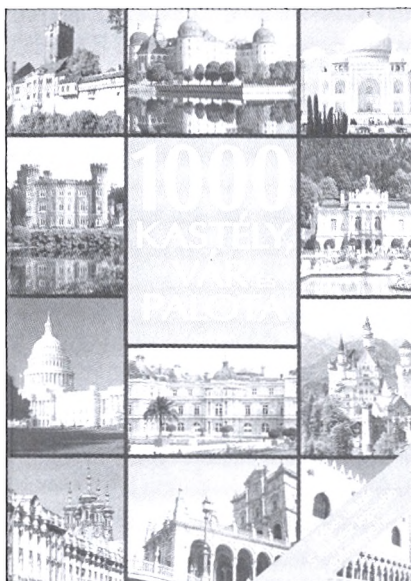
1000 Kastély, vár és palota

Képes utazás 5 földrész legszebb építményeihez

Alexandra Kiadó, 2006

Kastélyok, várak, paloták – e szavak sokkal többet idéznek fel, mint építészeti fogalmakat. A múlt és a jelen civilizációinak, a történelemnek, a hatalom mindenkori működésének fontos hívszavai.

Ez a gyönyörű kiállítású album is megérett velünk, hogy az építészet a fejlett kultúrák egyik legmarkánsabb része. Alkotásai-
ban ott a történelem, megmutatják, hogyan éltek az emberek az adott korban, milyen volt a társadalmi és a technikai fejlettségük. Tudjuk, a nagy építészeti alkotások – köztük a várak, paloták, kastélyok jelesebbjei is – kezdetől fogva több funkcióval bírtak az ember számára, mint hogy védelmezzék, szervezzék az életterét. Mindig volt jelentős kultikus tartalmuk és rendeltetésük, mai fogalommal a hatalom és az erő kommunikálásának nagyhatású eszközeiként szolgáltak – és ez ma is így van, ha a kultusz tárgya változott is. Országok és városok, uralkodók, főurak, vallások kiemelkedő képviselői építészeti alkotások segítségével jelenítették meg a hatalmat, amelynek jegyében feltétlen tiszteletet és engedelmessé-

get követeltek maguknak, azokkal igyekeztek megörökíteni emléküket az utókor számára, a későbbiek során pedig már az egyéb gazdag emberek is éltek ezekkel az eszközökkel. A modern építészeti alkotásoknak is van ilyen, nagyon is szándékolt üzenete, a kor gondolkodásmódja szerinti kultikus tartalma. Hatalmat, erőt, gazdagságot hirdetnek, a mai normák szerint – csak éppen ma leginkább a nagy cégek az építetőik. Mindezért van, hogy bárhová megyünk a világon, a helyel való is-

merkedés egyik legfőbb része, hogy megnézzük az építészeti alkotásait, az építetők anyagba formált üzeneteit a környezetüknek, a világnak, vagy éppen az örökkévalóságnak – s az okos idegenforgalmi marketing is igyekszik ezeket felmutatni.

Ezer épület sorakozik itt, és ezek korban, földrajzi térben, stílusban, kultúrák megjelenítésében – amennyire egyáltalán lehetséges – átfogják mindazt, amit nekünk az építészetnek ez az ága jelent. Vannak közöttük komorak, ahogy egy régi várhoz illik, lenyűgözően fenségesek, csodásak, mint a reneszánsz nagy alkotásai, számunkra varázsosan egzotikusak, továbbá a nagyságnak és a kecsességnek különféle tüneményes ötvözetei. Látunk néhány hajdani nagyságot idéző torzót, továbbá olyan épületeket is, amelyek szintúgy igen karakteresek, de nem igazán mutatják azt a fajta, fölébünk kerekedő nagyságot, amelyet nekünk a vár, a palota, a kastély idéz – egyszerűbbek, emberközelibbek. Többet is kapunk: e kategóriákba nem illik bele, viszont az építészet kiemelkedő csodája a félbemaradtan is

káprázatos barcelonai Sagrada Familia (itt amúgy szakrális palotának nevezik), szintúgy Izrael legendás Maszada erődje, a rózsaszín Petra sziklába vésett épületegyüttese, vagy éppen a Tádzs Mahal, a hófehér márvány mauzóleum. Az Egyesült Államok itt látható épületeinek nagy hányada is inkább a modern kor sajátos katedrálisa - nagyságuk azonban vitathatatlan.

Ami közös mindegyikükben, hogy nagy élmény lehet szemtől-szemben látni őket, és igen érdekes még így is, e lapokon ismerkedni velük. A tény, hogy ezer építmény ismertetése sorakozik képekkel és szövegekkel mindössze 480 nagyalakú oldalon, illetve csak egy-egy fényképnek, és mellette néhány mondatnak enged teret. E képek és szövegek nagy többsége megkapóan idézi

meg az építmény hangulatát, olykor valamicskét a történelmi háttérükből is. És nagy érdeme e kötetnek, hogy benne olyan alkotások sorát láthatjuk, különösen a távolabbi földrészekben – emeljük ki a többnyire mostohán kezelt Fekete Afrikát –, de még Európában is, amelyekkel sokan most találkoznak először.

Osman Péter

GEOFFREY C. WARD & KEN BURNS

A jazz története

JLX Kiadó, 2006

Különleges remekmű ez a kötet. Ha valaha megpróbáljuk öszszegezni az utókor számára, mi jellemezte legjobban a csodálatos és százszor elátkozott 20. századot, a legkarakteresebb pozitív vonásai között feltétlenül ott kell lennie annak a kultúrának, amit a jazz – hivatalos magyar írásmódján dzsessz – jelent. A dzsessz sokkal több, mint zene: nagyon jellegzetes életérzést fejez ki, hívei számára pedig életfelfogást, gyakran többé-kevésbé életmódot is. Mi sem jellemzőbb erre, mint hogy mekkora hatással volt a 20. század arculatának formálódására az ún. dzsesszkorszak, amelynek természetesen e kötet is nagy fejezetet szentel, s amely oly erősen hatott az I. világháború utáni idők Nyugat-Európájára is kultúrában és életmódban. És a dzsessz a ze-

nében is különleges helyet foglal el. Zenésztől hallottam az elmarasztalást, hogy a közönség nem igyekszik eléggé megszeretni a kortárs zenét. A klasszikus dzsesszhez aligha kellett ilyen igyekezet: megjelent, az emberek rögtön magukénak érezték, beleszerettek, és diadalmenete azóta is töretlen. Persze a mind újabb

áramlatok – olvashatjuk, tudjuk – itt is megjelentek.

A kötet a dzsessz egyik legfényesebb állócsillaga, Duke Ellington szavaival kezdődik: „Azt mondhatjuk, hogy a jazz a szabadság mércéje... Az Egyesült Államokban megfogalmazták a szabadság és függetlenség néhány alapelvét, és a jazz is ezekből jött létre. E zene annyira szabad, hogy ebben az országban sokak szerint ez az egyetlen tökéletes módja a szabadság kifejezésének.” Beljebb, Wynton Marsalis, akit a legismertebb dzsesszenésznek mond Amerikában, így beszél: „A jazz zene az önkifejezés szabadsága. Egyszerre jelenti a kényelmes ott-hont és a kifinomult, keresett stílust. A jazz tárgyiasítja Amerikát. Olyan művészeti forma, amelynek segítségével fájdalommentesen